

DOI <https://doi.org/10.36074/PrOsvita.issue2.003>**Шинкар Тетяна Юріївна¹, Потапенко Вікторія Віталіївна²**

1. кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти
Факультету педагогічної освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, УКРАЇНА
ORCID ID: 0000-0002-5656-2032

2. здобувач вищої освіти Факультету педагогічної освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, УКРАЇНА

Теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до здійснення супроводу ігрової діяльності

АНОТАЦІЯ. У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми підготовки майбутніх вихователів до здійснення супроводу ігрової діяльності. З'ясовано, що у сучасних умовах проблему підготовки майбутніх вихователів вивчають відповідно до вимог, які визначені до професійної діяльності вихователів (професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти»). Розглянуто підходи до супроводу ігрової діяльності дітей дошкільного віку. З'ясовано, що готовність майбутніх вихователів до здійснення супроводу ігрової діяльності передбачає: розуміння важливості ігрової діяльності для розвитку дітей дошкільного віку, стійку мотивацію до професійної діяльності, професійно значимі якості особистості, професійні компетентності, що дають змогу успішно здійснювати супровід ігрової діяльності.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: підготовка майбутніх вихователів; педагогічний супровід; ігрова діяльність; діти дошкільного віку.

DOI <https://doi.org/10.36074/PrOsvita.issue2.003>

Tetiana Shynkar¹, Viktoriia Potapenko²

1. Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer,
Department of Preschool Education, Faculty of Pedagogical Education
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, UKRAINE
ORCID ID: 0000-0002-5656-2032

2. Higher education applicant of the Faculty of Pedagogical Education
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, UKRAINE

Theoretical foundations of training future educators to provide support for play activities

ABSTRACT. The article presents a theoretical analysis of the problem of training future educators to accompany game activities. It has been found that in modern conditions the problem of training future educators is studied in accordance with the requirements for the professional activity of educators (professional standard “Educator of preschool education institution”). The approaches to supporting the play activities of preschool children are considered. It has been found that the readiness of future educators to provide support for play activities involves: understanding the importance of play activities for the development of preschool children, sustainable motivation for professional activity, professionally significant personality qualities, professional competencies that allow to successfully provide support for play activities.

KEYWORDS: *training of future educators; pedagogical support; game activity; preschool children.*

З метою вивчення заявленої проблеми, звернемося до аналізу наукових джерел, у яких охарактеризовано основні поняття теми. До таких понять відносимо: професійна підготовка майбутніх вихователів; ігрова діяльність; психолого-педагогічний супровід ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Насамперед проаналізуємо поняття «професійна підготовка майбутніх вихователів». Цій проблемі присвячено чимало досліджень сучасних науковців. Так окремі складові професійної підготовки майбутніх педагогів висвітлювали у своїх працях Л. Артемова, І. Бех, Г. Беленька, Н. Гавриш, Н. Голота, Л. Завгородня, Л. Зданевич, Ю. Косенко, І. Луценко, М. Машовець, В. Сергеева, А. Рацул, Г. Цветкова та ін.

У сучасних умовах проблему підготовки майбутніх вихователів вивчають відповідно до вимог, які визначені до професійної діяльності вихователів. Зокрема професійні компетентності, якими має володіти вихователь зазначені в професійному стандарті «Вихователь закладу дошкільної освіти», затвердженому наказом Міністерства економіки України від 19.10.2021 № 755-21 [12].

Враховуючи, що в студентів слід формувати відповідні знання та уміння Ю. Косенко систему професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти розглядає як «специфічну галузь педагогічної освіти, що цілковито на неї зорієнтована, у головних вимірах структурно її повторює й розвивається в напрямках еволюції останньої» [6].

Автори монографії «Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці» (Г. Беленька, О. Богініч, З. Борисова та ін.) розглядають підготовку майбутніх фахівців у сфері дошкільної освіти як багатофакторну структуру, головним завданням якої є набуття студентами особистісного смислу діяльності, формування фахової майстерності, постійно зростаюче зацікавлення до роботи з дітьми та їхніми батьками, а також розвиток успішності в діяльності [9].

У свою чергу В. Сергеева вважає, що ефективна професійна

 РЕЦЕНЗОВАНА СТАТТЯ

Згідно стандартів COPE Code of Conduct

підготовка майбутніх педагогів передбачає формування в студентів широкого загального світогляду і високої культури, професійного знання педагогіки, психології, теорії та наукових основ управління, здатності реалізувати свої знання на практиці, опанування методів психолого-педагогічного, соціального дослідження, усього комплексу педагогічних і управлінських умінь [14].

У дослідженнях А. Рацул, наголошується на характеристиці знань та умінь, які має опанувати майбутній вихователь. Науковець звертає увагу, що сучасний вихователь закладу дошкільної освіти повинен мати: методичні знання, наукові знання, теоретичні знання (педагогічні, психологічні, професійні), технологічні знання (знання і використання педагогічних технологій, прогнозування результатів, корекція, рефлексія власної діяльності), морально-етичну культуру, знання з професійної етики, загально-професійні уміння й навички [4]. Готовність вихователя до освітньої взаємодії з дітьми дошкільного віку вчений розглядає як особистісне утворення, яке характеризується сукупністю суспільно значимих ціннісних орієнтацій, фаховою компетентністю з питань виховання та емпатійною взаємодією педагога з вихованцями на засадах особистісно-орієнтованого підходу.

Важливим є погляд на професійну підготовку Л. Зданевич. У свої дослідженнях вона зазначає, що професійна підготовка вихователя – це «спеціально організований освітній процес, спрямований на формування в майбутніх фахівців високого рівня готовності до ефективного здійснення професійної діяльності в галузі дошкільної освіти» [15].

Не менш цікавим для нашого дослідження є визначення підготовки майбутніх вихователів, подане у працях Н. Трофаїла, яке тлумачиться як цілеспрямований процес у межах загальної професійно-педагогічної підготовки майбутніх вихователів у закладах вищої освіти, спрямований на формування теоретичних та методичних знань і вмінь, необхідних для ефективної взаємодії з дітьми дошкільного віку [10].

Отже, вивчення праць зазначених науковців дає змогу стверджувати, що професійну підготовку розуміють як різнобічне поняття. З одного боку, як підготовку педагогічних кадрів для закладів освіти; з іншого – як формування загальнотеоретичних, спеціальних і педагогічних знань, практичних умінь, що дають змогу здійснювати професійну діяльність відповідно до посади. У своєму дослідженні спираємося саме на друге трактування поняття.

У результаті такої підготовки в майбутніх вихователів формується готовність до професійної педагогічної діяльності, що здебільшого розуміється як складне структурне утворення, в основі якого знаходиться: позитивне ставлення до професії, стійкі мотиви діяльності, наявність професійно значимих якостей особистості, сформованість необхідних для професійної діяльності знань та умінь. Тож результатом професійної підготовки засвідчують сформовані в майбутніх вихователів професійні компетентності, необхідні для виконання трудових функцій.

У нашому дослідженні головна увага приділяється підготовці майбутніх вихователів до педагогічного супроводу ігрової діяльності дітей. Окремі питання цієї діяльності висвітлені в працях І. Беха, А. Бурової, Н. Гавриш, С. Довбні, Н. Кудикіної, Т. Піроженко, О. Половіної, Р. Шулигіної та ін. Окремі питання класифікації ігор дітей розкривають у своїх працях Л. Артемова, Н. Кудикіна, Т. Поніманська, Т. Піроженко, Г. Тарасенко та ін. Аналіз напрацювань провідних педагогів свідчить про те, що в історії дошкільної педагогіки зустрічаються різні підходи до класифікації дитячих ігор, які науковці розрізняють за умовними критеріями: змістом, організацією та кількістю учасників, різновидом тощо. Зупинимось детальніше на кількох сучасних підходах.

Т. Поніманська в підручнику «Дошкільна педагогіка» зазначає, що сучасні науковці зазвичай послуговуються класифікацією ігор, яка передбачає їхній розподіл на три групи, а саме:

– творчі ігри – режисерські, сюжетно-рольові (сімейні, побутові, суспільні), будівельно-конструкційні, ігри на теми літературних

 РЕЦЕНЗОВАНА СТАТТЯ

Згідно стандартів COPE Code of Conduct

творів (драматизації, інсценування);

– ігри з правилами – рухливі (великої, середньої, малої рухливості; сюжетні, ігри з предметами; з переважанням основного руху: бігу, стрибків тощо; ігри-естафети) та дидактичні ігри (словесні, з іграшками, настільно-друковані);

– народні ігри – забави, рухливі, дидактичні, обрядові [7, с. 304].

Н. Кудикіна пропонує розподіляти ігри дітей дошкільного віку на творчі ігри та ігри за правилами. Творчі ігри визначені дослідницею як креативна діяльність дитини за власною ініціативою. На відміну від них, ігри за правилами спрямовані на реалізацію вже створених дорослим певної змістовної та процесуальної основ гри [11]. У своїх працях як творчі дослідниця виділяє такі ігри: сюжетно-рольові, конструктивно-будівельні, ігри-драматизації та театралізації, ігри з елементами праці, ігри-фантазування. До ігор з правилами відносить: дидактичні, пізнавальні, ігри-подорожі, рухливі, спортивні, хороводні, народні, інтелектуальні, комп'ютерні, ігри-розваги.

Беручі до уваги, що кожна класифікація ігор є досить умовною і не вичерпує всього різноманіття ігор, у межах нашого дослідження послуговуємося класифікацією зазначеною у Державному стандарті дошкільної освіти [1].

У Державному стандарті дошкільної освіти, розробниками освітнього напрямку «Гра дитини» визначено дві групи ігор: самодіяльні вільні ігри та ігри, що організовані за ініціативою дорослих. Тож, як ігри організовані за ініціативою дорослих з метою навчання дітей розглядаємо сюжетно-дидактичні, дидактичні (словесні, з іграшками, настільно-друковані), рухливі, конструктивно-будівельні.

Зупинимось детальніше на поняття «супровід». У тлумачному словнику української мови під ним розуміється «те, що супроводить яку-небудь дію, явище, товариство, оточення; група людей, яка супроводжує когось» [7].

Українські науковці І. Бех, Н. Кудикіна, Н. Пихтіна, О. Половіна

розглядають педагогічний супровід діяльності дітей через призму створення необхідних соціальних та психолого-педагогічних умов для успішного гармонійного розвитку кожної дитини.

Провідною умовою супроводу ігрової діяльності Н. Кудикіна називає розвиток самостійної, активної діяльності дітей паралельно із використанням системи педагогічних методів та прийомів, спрямованих на мобілізацію всіх структурних компонентів гри та досягнення позитивного результату [1].

Розглядаючи питання педагогічного супроводу ігор дітей дошкільного віку, С. Довбня та Р. Шулигіна відзначають ігрову діяльність як засіб ефективного навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку для досягнення цілей освітньої діяльності шляхом цілеспрямованого застосування системи педагогічних технологій, спрямованих на взаємодію з урахуванням специфіки конкретної ігрової діяльності дітей у системі «вихователь – діти» через реалізацію реальних потреб і особистісного потенціалу [2].

У свою чергу Т. Завязун зауважує, що загальний розвиток дітей під час ігрової діяльності досягається, передусім за допомогою різних напрямів змісту гри. Також науковець зазначає, що одним із найактуальніших завдань сучасної дошкільної освіти є ефективне використання різних видів ігор в освітньому процесі та їхній педагогічний супровід. Адже в процесі гри під правильним керівництвом дорослих формується особистість дітей, а в грі формуються якості їхньої психіки, необхідні в майбутньому для сприяння навчанню впродовж життя [4].

На важливості позиції дорослого під час організації ігор дітей зауважує Н. Каньоса. Дослідниця зазначає, що дитина має бути активним учасником ігрової діяльності, а дорослий – партнером у розвитку дитини. Ігрова діяльність дітей дошкільного віку має будуватися на основі створення ігрової мотивації на базі суб'єкт-суб'єктних відносин. Окрім того, дорослі мають створювати сприятливі умови для ігрової рефлексії дітей, самостійної оцінки своїх досягнень в ігровій діяльності, моделювання різноманітних

 РЕЦЕНЗОВАНА СТАТТЯ

Згідно стандартів COPE Code of Conduct

ситуацій тощо [5].

У свою чергу Н. Пихтіна зазначає, що під час педагогічного супроводу ігор дітей вихователь має брати до уваги рівень підготовки вихованців, оскільки в іграх, які їм пропонують дорослі, діти мають оперувати вже наявними знаннями і уявленнями. Також розглядаючи питання супроводу ігор дітей дошкільного віку дослідниця звертає увагу на необхідності аналізування вихователем проведеної гри. Така діяльність має бути спрямована на виявлення прийомів її підготовки і проведення, а саме: які прийоми виявилися ефективними в досягненні поставленої мети, що не спрацювало і чому. Н. Пихтіна підкреслює, що аналізування сприятиме удосконаленню як підготовки, так і проведення гри. Аналізування проведеної гри дасть змогу виявити індивідуальні особливості розвитку дітей а, відтак, правильно організувати індивідуальну роботу з ними [8].

Отже, проаналізувавши наукові дослідження, присвячені проблемі педагогічного супроводу діяльності дітей дошкільного віку, в межах нашого дослідження педагогічний супровід ігор дітей розглядаємо як систему професійної діяльності педагога, спрямовану на створення умов для формування базових якостей і розвитку особистості під час ігрової діяльності. Проаналізувавши зазначену джерельну базу, готовність майбутніх вихователів до здійснення супроводу ігрової діяльності, ми розглядаємо як складне структурне утворення, основу якого складають: розуміння важливості ігрової діяльності для розвитку дітей дошкільного віку; стійка мотивація до професійної діяльності; професійно значимі якості особистості; професійні компетентності, що дають змогу успішно здійснювати супровід ігрової діяльності.

REFERENCES:

- [1] Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005)/ уклад. Та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 1728.
- [2] Довбня С.О., Шулигіна Р.А. (2019) Теоретико-методичний супровід ігрової діяльності дітей дошкільного віку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, (72) 1), 170-176.
- [3] Завязун Т. (2018) Вплив ігрової діяльності на всебічний розвиток дитини-дошкільника. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, (64), 93-96.
- [4] Зданевич Л.В. (2014) Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми: автореф. дис. ...д-ра пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Житомир, 44.
- [5] Каньоса Н.Г., Комарницька Л.М. (2023) Психологічні аспекти організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку. *Вікова та педагогічна психологія*, (48), 71-75.
- [6] Косенко Ю.М. (2017) Підготовка майбутніх вихователів до педагогічної творчості. *Неперервна професійна освіта: теорія і практики*, (3-4), 90-94.
- [7] Кудикіна Н. В. (2010) Гра: феноменологічна та педагогічна характеристики. *Освітологічний дискурс*, (1), 20-31.
- [8] Пихтіна Н.П. (2022) Педагогічний потенціал дидактичних ігор та особливості їх використання на заняттях у ЗДО. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*, (3), 16-23.
- [9] Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці (2009): монографія / Г. В. Беленька, О. Л. Богінч, З. Н. Борисова та ін.; [за заг. ред. І. І. Загарницької]. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 310.
- [10] Поніманська Т.І. (2018) Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те видання, перероблене. К.: ВЦ «Академія», 408.
- [11] Про затвердження Базового компонента Дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти): нова редакція. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
- [12] Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» наказ Міністерства економіки України від 19.10.2021 № 755-21.
- [13] Рацул А. (2011) Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності. *Гуманізація навчально-виховного процесу*, (LVIII) 1), 78-85.
- [14] Сергеева В. Ф. (2014) Технологічний підхід до професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Київ: Гнозис. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153580447.pdf>
- [15] Трофаїла Н. Д. (2019) Сучасна професійна підготовка майбутніх вихователів у системі дошкільної освіти України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, (65) 1), 90-92.